

separats un *Mas del Rull* i un *Mas de la Rulla*, també tinc anotats la *Caseta* i l'*Arròs, de la Tra Rulla*, a Estubeny i a Miramar de Gandia, una *Casa 'l Rull* a Agost i a Agres, un *Tio Rullet* a Benidoleig; i no és menys usual la formació hipocorística *Rullo* (*Martinet el Rullo* a Alginet, l'Algilagar del *Rullo* Vilamarxant), 1961-63

Allà també s'aplica a objectes i particularment a les plantes J. Giner March m'informa que el cep de raça *valenci* es distingeix per «la vora *rulla* del pàmpol» (1955), a Bétera em mostraven «unes aspategueres més *rulles*» que les altres, i a Lorxa, una brossa *rulla* més gran que la de «camamirla» (1962). És possible que a Múrcia vagi quedar una forma mossàrab paral·lela a la catalana del P. Val, car allà el «rizo de pelo» es diu un *rollo* (GaSoriano), si bé també podria ser un acastellament del mot cat *rull* deixat allà pels repobladors catalans del S. XIV; o fet, en data més moderna, a base d'una propagació de l'ús valencià; o reproducció metafòrica del procés semàntic complet en català, feta a base del cast comú *rollo*

Quant a *rull* 'cilindre de tronc tallat' conserva gran vida a tota la zona pirinenca i pre-pirinenca, no sé si en bosquíes de més al Sud (al *Monte del Rull* d'Alcalà de Xivert, 1961 no asseguro que no li vingui el nom d'un NP) Precisant el concepte «s'entén per *rull* el tros de *canó*, o branca molt gruixuda, o besa, xeracat i sense pelar; no se'n diu *rull* si fa més de 3 o 4 pams», *CostManc* (I, § 633). Al llenyater que es dedica a fer-ne i tragar-ne se li diu *rullaire* (que alguns, segurament escriptors i no de l'ofici, de vegades alteren en *rullaire*) «se ha pagat al Gallaret, *rullaire*, 13 lliures --- per tragar 36 *rulls* --- per portar tres *rulls* a la molina --- a N. *rullaire* --- per 10 *rulls* --- per 40 *rulls* ---» en uns comptes de l'a 1772 relatius a les selves berguedanes del Paller, entre Bagà i la Tosa d'Alp (Serra i Vilaró, *Pmós i Mat* III, 240).

Notícies locals des de l'Alt Lluçanès al Vallespir i des d'aquí fins a les Maleides: «Clot dels *Rulls*» a les Serres d'Alpens (prop de SMD'Albars, 1964); *Serrat dels Rulls* a La Menera 1959 (i ja en el cadastre de 1830), donen nom al camí per on en traginaven, la *Carretera dels Rulls*, que baixa a Gósol des del Mas de les Comes 1954 (i ja en la guia de CATorras), la Canal del *riül* desaiga a l'Alta Ribagorçana poc aigües avall del riu de Besiverri (Senet, 1957); ja ho anotava a Cardós i Vall Ferrera, 1933-4: a Estaon em deien que amb «la fusta de clop se poden fer bons *rulls*», i a Àreu contestaven *riüls* en preguntar com ne deien dels troncs d'arbre un cop despullats de la brançada; Kruger, com a nom del tronc a punt de serrar («der zu sagende Stamm», VKR IX, 35), va recollir també *riül* a Senet, però a Lladorre i a Alós d'Àneu, *riülos*, que si estiguéssim més segurs d'aquesta forma, podríem creure del pirinenc pre-català, però que és de tómer que no sigui més que una castellanització improvisada per bosquerols a qui un estranger interrogava en castellà (Lladorre és al costat de Tavascan i Àreu, on jo vaig sentir *rull*).

A l'historiador del lèxic l'intriga una curiosa va-

riant *reull* o *revull*, pròpia avui de les Balears, però que ja existia a princ. S. XIV «La mar creixent s'avalota / --- / Allà on la mar més s'arborà / dins l'escuma bullidora, / los monstrosos esculls / cobrar la vida pareixen . / i guaiten i desapareixen, / com los molars que es daleixen / entre les one *reulls*» és adjectiu del femení *ones*, en una poesia juvenil de Costa (*IdOr* x, 120), car un molar és un gros cetaci (com una balena petita del Mediterrani, que no pot rebre aquest qualificatiu), i evidentment aplicat a les ones que es recaragolen; el mateix gènere femení, a manera d'adj. invariable, s'observa en M. dels S. Oliver: «peruca *reull* i color d'argila» (*Obres* II, 24), i la rima de Costa ens estalvia la vana sospita que hi pugui haver una err. tipogràfica.

Com a substantiu aquesta variant dislàbica la trobem en altres escriptors balears: Mossèn Ant. M. Alcover usa *cabeys reulls* en les *Rond Mall* II, 22,¹¹ i en canvi a Menorca s'hi ha intercalat la -v- antihàtica que és fet tan corrent i fins normal davant u: «una al·loteta morena / encativa los meus ulls, / perquè té 's cabeis *ravulls*¹² / i per ella mon cor pena», còpia recollida per Camps Merc (*Folkl Men* I, 78); la mestressa d'una dispesa de cambres molt fosques era «casi des mateix color, sinó que tenia es cabeis cendrosos, ben pentinats, i rissats amb molts *revulls*», Ruiz Pablo (*Viatge tràgic* IV; *Nov. Men IdOr* III, 104).

Imagino que el cogn. *Revull* (també escrit *Rabull. Rebull*) sigui una concreció onomàstica d'aquesta forma de l'adj., tal com *Rull*, en val. i una mica pertot, s'ha tornat cognom o malnom, per més que *AlcM* registri aquell sobretot en el Sud del cat. occid., però també en les comarques entorn de Bna. Més que més, tenint en compte el fet notable que de l'adj. en tenim un testimoni continental, molt antic encara que únic, car en el passatge citat supra de les *VidesR*, en lloc de *rulls*, comprovat pel ms B, veiem *revuls* en el ms P (que escriu sempre l en lloc de ll), ms. que ja no és sempre fidel a l'original del S. XIII, però sens dubte copiat per un monjo de Cuixà, i amb lletra de princ. S. XIV

Aquesta forma *reull* < *rull* me l'explico com a deguda a una espècie d'etim. pop. o metacedeusi. La seqüència *reü-* o *reuz-* tendeix i ha tendit sempre a ser contreta en *ru-* per la pronúncia popular. *reumàtic* > *rumàtic* (que no sé per què escrivim *romàtic*), *reumós* > *rumós*, fr. *rhume, reunflar/reunflar* es pronuncia en molts llocs *runflar, řəutiřə* > *rutřa* (veg. *RAURE*) a cada pas sentim *escuřar* per *escauřar* (-*alřar*), *runó* per *reunó* i fins *rullar* o *rullada* per *reulla, reullada*; *reullós* (o *revullós*) es diuen alhora del qui mira de reüll i del qui té els cabells rulls (*AlcM*). Era natural, doncs, que molta gent popular tendís a creure que *rull* 'rínxol' estava per *re-null*, que al capdavall bé es podia comparar el buit del mig d'un bucle o rínxol amb l'ull de l'agulla, l'ull del pou, o el de certes parts del cos i del terreny, «els valencians fan llata *arrullant* l'ullol del margalló» (infra)

L'explicació és que també en el baix poble hi ha «catedràtics» que volen parlar més «sàviament», i aquests degueren ser els qui deien *reull* per *rull*